

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Гаркуши Марії Володимирівни

**«Виконавська поетика вокального циклу українських
композиторів останньої третини XX - початку XXI століть:
концертмейстерська складова»**

подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво

У сучасному українському музикознавстві спостерігається посилений інтерес до проблем інтерпретації, виконавської індивідуальності та переосмислення ролі виконавця в процесі творення музичного смислу.

В межах цього наукового вектору особливої актуальності набувають дослідження, що стосуються творчої діяльності піаніста-концертмейстера – фахівця, який в умовах камерно-вокального виконавства виконує водночас функції співтворця, інтерпретатора, комунікатора й художнього перекладача.

Саме таку наукову перспективу обирає Марія Володимирівна Гаркуша у своїй дисертації **«Виконавська поетика вокального циклу українських композиторів останньої третини XX – початку XXI століть: концертмейстерська складова»**.

Актуальність обраної теми зумовлена не лише посиленням ролі піаніста-концертмейстера в сучасній виконавській практиці, а й потребою наукового осмислення та формулювання його інтерпретаційної моделі в умовах постнекласичного культурного контексту.

Тематика дослідження є новою та концептуально значущою як з теоретичного, так і з прикладного погляду. Дисертантка фокусує увагу на таких аспектах, що донедавна залишалися на периферії музикознавчого дискурсу: осмислення концертмейстерської функції як співтворчої, вивчення інтерпретаційних стратегій у музиці сучасної доби, розробка аналітичної моделі вокального циклу в герменевтичному та інтермедіальному ключах.

Залучення когнітивних, комунікативних, постструктуралістських орієнтирів надає дослідженню міждисциплінарної глибини.

Наукова новизна дисертації виявляється, зокрема, у тому, що вперше в українському музикознавстві феномен виконавської поезики вокального циклу осмислюється саме в проєкції на концертмейстерську діяльність. Запропоновані авторкою поняття – «виконавська поезика концертмейстера», «виконавський фокус», «креативний комплекс», «композиторська топономіка», «точки вибору» – розширюють термінологічний апарат виконавської науки, формуючи підґрунтя для подальших досліджень у сфері камерного ансамблевого виконавства.

Особливої уваги заслуговує запропонована типологія інтерпретаційного перекладу (трансакція, транспозиція, трансфер, перефраз), що дозволяє розглядати концертмейстерську діяльність не лише як акомпанемент, а як багатофункціональну стратегію художнього тлумачення вокального тексту.

Структура дисертації логічно вмотивована та чітко відповідає поставленій меті. У роботі послідовно реалізується поєднання теоретико-методологічного, аналітичного й виконавського підходів. Дисертація містить вступ, два розділи основного змісту, висновки, анотації, список використаних джерел (187 найменувань) і додатки. Загальний обсяг становить 180 сторінок, з яких 140 припадає на основний текст, що є свідченням ретельного й глибокого опрацювання матеріалу.

У першому розділі здійснено теоретичне узагальнення ключових понять, таких як поезика, піанізм, виконавський стиль, герменевтика, топономіка, а також простежено історичну динаміку еволюції концертмейстерської функції – від *basso continuo* барокової доби до креативного інтерпретатора сучасності.

У цьому контексті особливо цінним є запровадження поняття «виконавська топономіка» як аналітичного механізму інтерпретації музичного тексту засобами фактури, тембру, артикуляції, динаміки та ритму.

Другий розділ містить аналітичну частину дослідження, в якій розглянуто вокальні цикли українських композиторів – Лесі Дичко, Богдани Фільц, Вікторії Польової, Івана Карабиця, Віталія Губаренка, Мстислава Скорика, Олександра Яковчука, Юрія Іщенка, Володимира Скуратовського.

Аналітичні спостереження свідчать про глибоке розуміння композиторського стилю, поетичної семантики, фактурної організації та фортепіанного жесту. Інтерпретаційні моделі побудовано відповідно до обґрунтованої типології художнього перекладу. Авторка інтегрує музикознавчий аналіз із власним виконавським досвідом, що надає дослідженню особливої глибини й практичної цінності.

Серед найбільш методологічно цікавих і змістовно насичених фрагментів варто виокремити:

- інтерпретацію циклу Віталія Губаренка «Осінні сонети», в якому поетика формується на основі нелінійного мислення та поліфонічної взаємодії текстових пластів;
- цикл Олександра Яковчука «Сливи цвіт», де на основі японської поезії втілюється концепт інтонаційної аскези;
- цикл Богдани Фільц «Калина міряє коралі» як приклад трансвидового перекладу з глибоким архетипним і синестетичним підґрунтям.

У кожному випадку фортепіанна партія розглядається не як акомпанемент, а як повноцінний художній пласт, що реалізує філософські, образні й афективні потенції вокального циклу.

Попри високий рівень теоретичної та аналітичної розробки, доцільним є формулювання кількох запитань опонента до авторки дисертації, які можуть посприяти подальшому розвитку теми:

1. *Наскільки, на Вашу думку, поняття «виконавська поетика» є універсальним у застосуванні до інших жанрів, окрім камерно-вокального? Чи може цей термін бути адаптований до симфонічного, мультимедійного або хорового виконавства?*

2. Чи вбачаєте Ви суттєву різницю між «виконавським перекладом» і «виконавською стилізацією», особливо в ситуації взаємодії з фольклорним або історичним матеріалом, як у циклі М. Скорика?

3. Чи слід, на Вашу думку, включати до наукового обігу поняття «перформативного перекладу» як окремої стратегії виконавської інтерпретації в умовах сучасної сценічної практики, де музика поєднується з візуальними, тілесними, акціоністськими жестами?

4. Якою Ви вбачаєте роль концертмейстера в майбутніх гібридних форматах камерного виконавства, що залучають цифрові платформи, віртуальні партитури або інтерактивне середовище? Чи зберігається в таких випадках автономія виконавської поетики?

Сформульовані запитання мають характер професійних уточнень, що покликані поглибити дискусію навколо окремих аспектів дослідження й окреслити можливі напрями його подальшого розвитку. Вони жодним чином не ставлять під сумнів наукову цілісність, концептуальну новизну та високу якість виконання дисертаційної праці, а навпаки – підтверджують її аналітичну глибину й потенціал для розширення наукового поля сучасного виконавського музикознавства.

У цьому контексті варто підкреслити, що дисертаційна робота демонструє інноваційний підхід до аналізу камерно-вокального жанру, розширює понятійно-термінологічний апарат, пропонує ефективну методологію аналітичної інтерпретації та відкриває перспективи для подальших студій у сфері виконавської поетики, концертмейстерської творчості й міжвидового художнього перекладу.

Наукові публікації, підготовлені у процесі дисертаційного дослідження, всебічно відображають його провідні результати та висновки, відповідаючи встановленим нормам академічної доброчесності.

Таким чином, дисертація **Марії Володимирівни Гаркуші «Виконавська поетика вокального циклу українських композиторів останньої третини XX – початку XXI століть: концертмейстерська**

складова» є завершеним, самостійним, теоретично ґрунтовним і практично значущим дослідженням та повністю відповідає вимогам МОН України, що висуваються до досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 025 – Музичне мистецтво.

Кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри хорового диригування та академічного співу
Харківської державної академії культури

Гіголаєва-Юрченко В. О.